

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

“YO'NALISHGA KIRISH”

fandidan

O'QUV DASTURI

2-kurs uchun

Bilim sohasi: 700000 - Muhandislik, ishlov berish va
qurilish sohalari
Ta'lim sohasi: 710000 - Muhandislik ishi
Ta'lim yo'nalishi: 60712500 - Transport vositalari muhandisligi
(avtomobil transporti)

Qarshi - 2024

Fan/modul kodi: YK.2304	O'quv yili: 2024-2025	Semestr: 3	ECTS- Kreditlar: 4
Fan/modul turi: Tanlov	Ta'lim tili: O'zbek		
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1. Yo'nalishga kirish	60	60	120

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad - "Yo'nalishga kirish" fanini o'rganish, talaba yo'nalishni puxta egallab olishni shakllantirish, shu asosda ta'limning huquqiy asoslari, transport vositalarining turlari hamda ulardan amalda samarali foydalanish va maxsus fanlarni o'zlashtirishga tayyorlashdir.

Fanning vazifasi - Ta'limning huquqiy asoslari, transport vositalarining yaratilish tarixi, turlari, tuzilishi, avtotransport tarmog'i korxonalari, transport logistikasi, transport vositalarida tashish jarayonlari, transport vositalaridan samarali foydalanish, o'z kasbiga qiziqishni oshirish haqida tushunchalar berishdan iborat.

3. 11, Asosiy nazariy qisim (ma'ruza mashg'ulotlari).
11, Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-Mavzu. Kirish. Yo'nalishga kirish fanini o'rganishning maqsadi va vazifalari. Kirish. Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti tarixi, strukturasi, fakultetlari va kafedralari xaqida ma'lumot. Oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayonini tashkil qilinishi. Talabalarining o'quv, ilmiy-tadqiqot ishlari, mustaqil ta'lim olish imkoniyatlari. Axborot resurs markazi faoliyati va uning o'quv jarayonida tugan o'rni.

2-Mavzu. Bakalavriat ta'lim yo'nalishi meyoriy xujjatlari. O'quv rejaları va dasturlari. O'quv rejasidagi fanlarning mutaxassislar shakllantirishdagi o'rni va ahamiyati. Talabalar bilimini baholashda reyting tizimi. Kurs ishlari va kurs loyihalari, malakaviy amaliyotlar va bitiruv malakaviy ishi.

3-Mavzu. Avtomobillar va traktorlar. Avtomobillar va traktorlarning yaratilish tarixi. Avtotraktor dvigatellarning yaratilish tarixi. Avtomobilsozlikning rivojlanish bosqichlari. Traktorsozlikning rivojlanish bosqichlari.

4-Mavzu. Xorijda ishlab chiqariladigan va foydalanishdagi avtomobillar. Transport vositalarini ishlab chiqarish va foydalanishdagi avtomobillarning turlari.

5-Mavzu. O'zbekiston Respublikasida ishlab chiqariladigan va foydalanishdagi avtomobillar. Transport vositalarini ishlab chiqarish va foydalanishdagi avtomobillarning turlari.

6-Mavzu. Traktor va avtomobillarning tasniflanishi. Avtomobil va traktorlarning vazifalari, tasniflanishi va umumiy tuzilishi. Traktor va avtomobillarning kinematik sxemalari.

7-Mavzu. Avtomobil va traktorlarning asosiy ishchi qismlari. Avtomobillar va traktorlarning asosiy qism va mexanizmlari.

8-Mavzu. Avto-traktorsozlik korxonalari. Avto-traktorsozlik korxonalarining vazifalari, tuzilishi va asosiy yo'nalishlari.

9-Mavzu. Avto-traktorsozlik korxonasi strukturasi. Bosh mutaxassis (konstruktor, texnolog, mexanik va h.k.) bo'limlari, vazifalari, mahsulot ishlab chiqarishdagi o'rni. Avtomobilsozlik va traktorsozlik korxonasida muhandis-texnologning o'rni.

10-Mavzu. Yuk va yo'lovchilar tashishni tashkil etish tizimlari. Yuk va yo'lovchilar tashishni tashkil etishda asosiy talablar, tashishni tashkil etish asoslari.

11-Mavzu. Logistika da transportning ahamiyati. Transport turlarining moddiy - texnika bazasi. Mahsulotlarni yetkazib berish tizimini boshqarish. Avtotransport harakatlanuvchi tarkibining xizmatlari.

12-Mavzu. Avtomobillarda texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash. Avtomobillarda texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash turlari va kelajakdagi taraqqiyoti.

4. III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Institutning tarkibiy tuzilishi va uni boshqaruvi.
2. Ta'limning huquqiy asoslarini o'rganish
3. Oliy ta'lim va oliy ta'limdan keyingi ta'limni o'rganish
4. Institut va talabalar uyining ichki tartib qoidalari.
5. Fan olimpiadalari, anjumanlar, ilmiy-tadqiqot ishlari.
6. Transport vositalarining yaratilish tarixini o'rganish

7. Transport vositalarining turlarini o'rganish
8. Avtotransport tarmog'i korxonalarini o'rganish
9. Avto-traktorsozlik korxonasi strukturasi o'rganish.
10. Хоризда ishlab chiqarilayotgan avtomobillar.
11. O'zbekiston Республикасида ishlab chiqarilayotgan avtomobillar.
12. Traktor va avtomobillarning tasniflanishi.
13. Yuk va yo'lovchilar tashishni tashkil etish tizimlari.
14. Logistika transportning ahamiyati.
15. Avtomobillarda texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash texnologiyasi.

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Unda talabalar asosiy ma'ruza mavzulari bo'yicha olgan ko'nikmalarini amaliy mashg'ulotlarda logistik xujjatlar va pedagogik texnologiyalar orqali yanada boyitadilar. Shuningdek, darslik va o'quv qo'llanmalar asosida talabalar bilimlarini mustahkamlashga erishadilar. Tarqatma materiallardan foydalanish, masalalar echish, mavzular bo'yicha ko'rgazmali qo'llar tayyorlash va boshqalar tavsiya etiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

- Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:
1. Transport vositalari muhandisligi ta'lim yo'nalishi bakalavrlari malakasiga qo'yiladigan talabalar
 2. O'zbekiston Respublikasida avtomobil transportini rivojlantirish istiqbollari
 3. O'zbekiston Respublikasidagi avtomobilsozlik korxonalari
 4. Transport vositasi tizimlarida vujudga keladigan nosozliklar
 5. Logistik markazlarning faoliyati
 6. Xalqaro transport yo'laklari va ularning rivojlanishi
 7. Tashishda harakat xavfsizligini tashkil etish
 8. Avtomobil transportining atrof muhitga zararli ta'siri
 9. Texnik xizmat ko'rsatish va joriy ta'mirlash ishlarining umumiy tavsifi
 10. Zamonaviy ichki yonuv dvigatellari
 11. Transport vositalarining konstruksiyalari
 12. Elektromobillar
 13. Avtoservis korxonalarini jihozlari
 14. Krivoship shatun mexanizmlari
 15. Gaz taqsimlash mexanizmlari
 16. Mashinasozlik sohasida traktor va avtomobillarning tutgan o'rni.

17. Zamonaviy traktor va avtomobillarning rivojlanish tarixi.
 18. Traktor va avtomobillarning rivojlanish tendensiyalari
 19. Traktor va avtomobillar tasnifi.
 20. Avtotra'irlash korxonalarini turlari.
 21. Gibridd avtomobillar.
 22. Avtomobillarning moylash tizimi.
 23. Avtomobillarning sovutish tizimi.
 24. Avtomobillarning ta'mirlash tizimi.
 25. Avtomobillarning rul boshqarmasi.
 26. Avtomobillarning tormoz tizimi.
 27. Avtomobillarning uzatmalar qutisi.
 28. Avtomobillarning ilashish muftasi.
 29. Avtomobillarning "ABC" tormoz boshqarmasi.
 30. Avtomobil yo'llarining tasnifi.
- Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi

V. Ta'lim natijalari. Kasbiy kompetensiyalar

Talaba bilishi kerak:

Talaba "Yo'nalishga kirish" fanida transport vositalari muhandisligi fanlarining qonun va qoidalarini, injenerlik amaliyotida juda ko'p qo'llanishi mumkin bo'lgan masalalarni qoidalarini haqida tasavvur va bilimiga ega bo'lishi;

Talaba amaliy mashg'ulotlari bo'yicha amaliy ko'nikmalar hosil qilish va o'zlashtirish mashg'ulotlarga to'liq ishtirok etish va modul platformasi orqali topshiriqlarni bajarish natijasida nazoratini biladi;

Talaba mustaqil ta'lim mavzulari modul platformasi orqali berilgan mavzular bo'yicha topshiriqlarni bajaradi. (test, referat va boshqa usullarda).

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoratni topshirish.

VIII. Asosiy va qo'shimcha adabiyotlar hamda axborot manbaalari

Asosiy adabiyotlar

1. Oliy ta'lim. Meyoriy hujjatlar to'plami. – Toshkent, 2003.
2. Mahkamov Q.H. Yerusti transport tizimlari yonalishiga kirish. Toshkent: ToshDTU, 2005. 126 b.
3. Chuyarov D.Sh., Chorshanbiyev R.X. Ixtisoslikka kirish. Qarshi: Intellekt, 2022. 160 b.
4. A.Muhiddinov, V.Sotvaldiyev, Sh.Xakimov. Transport vositalarining tuzilishi. Toshkent: TAY1, 2014.
5. Sidiqnarov Q.M. Avtomobillar texnik ekspluatatsiyasi. Toshkent: "VORIS-NASHRIYOT", 2020.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Sh. Mirziyoyev. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016.
2. Sidiqnarov Q.M. umumiy tahriri ostida. Avtomobillar texnik ekspluatatsiyasi. Toshkent: "VORIS-NASHRIYOT", 2008. – 560 b.
3. Fayzullayev E.Z. Transport vositalarining tuzilishi va nazariyasi. - Toshkent: TAY1, 2006.
4. Q.A.Dadaboyev "Logistika" o'quv qo'llanma. TDII: Iqtisod-moliya - 2007 yil.
5. Matchanov R.D., Usmanov A.S. Agrosanoat mashinalari. Ma'lumotnoma. - Toshkent, Yangi asr avlodi, 2002. - 296 b.

Qo'shimcha axborot manbalari

(internet saytlar, davriy nashrlar):
www.ziyouz.com – ta'lim portali.
www.natlib.uz – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligining Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi.
www.hardline.ru – kompyuter hujjatlari.
www.ziyouz.com – elektron kutubxona.

Fanning o'quv dasturi Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti Kengashida muhokama etilgan (2024-yil " ") dagi № " " -sonli bayonnoma) va o'quv jarayonida foydalanishga tavsiya qilingan.

Fan/modul uchun mas'ul

11. **Tuzuvchi:** D.Sh.Cuyanov - QarMII "Transport vositalari muhandisligi" kafedrasi mudiri, texnika fanlari doktori, professor

12. **Taqrizchilar:** O'.N.Abduraxmonov - QarMII "Transport vositalari muhandisligi" kafedrasi professori v.b., t.f.n.
I.J.Toirov - QarMII "Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashirish va servis" kafedrasi dotsenti, t.f.n.